

τὸ κράτος δὲν εἶχε προορισμὸν νὰ θεραπεύῃ τὰς ἰδιωτικὰς αὐτῶν ὀρέξεις. Ἐπετρέπετο δ' ἀληθῶς αὐτῷ νὰ αἰσθάνηται τινα ὑπερφηάνειαν, ὡσάκις παρέβαλλεν ἑαυτὸν πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ἐκείνους πασσάδες.

Ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας παρὰ τὸ γραφεῖον αὐτοῦ καθήμενος, ἀνάσθητος ὅλως ἐφαίνετο ὁ κόμης πρὸς τὰς διασκεδάσεις, δι' ὧν ἄλλοις τις ἄρχων ἤθελεν ἀρτύσει τοὺς κόπους τῆς ἀρχῆς. Αἱ σοβαρὰι δημόσιαι ἀσχολήσεις του εἶχον ἀληθῶς καταπνίξει τὸ αἷμά του καὶ τὰ πάθη του, ζένος δὲ καὶ ἀπρόσιτος ἦτο πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν καὶ παρεκτροπήν.

Ἐνῶ δὲ ἡ ἀπλότης καὶ τὸ ἄμωμον τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου ἦσαν πρόσφοροι νὰ γεννήσωσι τὸν πρὸς τὸν Κυβερνήτην θαυμασμὸν ἕν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ ἄλλοδαπῇ, ἤξανε ἐτι οὗτος τὴν ἀπ' αὐτῶν ἐντύπωσιν, συμμορφούμενος πιστῶς πρὸς τοὺς τύπους τῆς καθεστῶσης θρησκείας, εὐλαβῶς τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα ἐπιτελῶν καὶ ἐνδελεχῶς τοῦτο ἐπιδεικνύμενος. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πολιτικῇ ἀνεμίγνυε τύπους θρησκευτικῶν, ἢ δὲ τῆς Θείας Προνοίας ἐπίκλησις εἶνε στερεότυπος ἐν ταῖς ἐπισήμοις αὐτοῦ ἐπιστολαῖς καὶ ὀμιλίαις. Κατ' αὐτὰ ἤδη τῆς νεότητός του τὰ ἔτη συνέδεσαν λεπτοὶ ἀλλ' ἰσχυροὶ δεσμοὶ τὸν εὐσεβῆ ἄνδρα καὶ τὸν πολιτικόν. Ἡ πρὸς τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν διάστασις, ἣν πανταχοῦ ἐκήρυσσεν ὁ Κυβερνήτης, ἦν πρὸ παντὸς διάστασις πρὸς τὰς ἀντιθρησκευτικὰς ἰδέας τοῦ 1789. Οὕτω δὲ ὁ Καποδίστριας εἶνε εἰς τῶν ἐξοχωτάτων πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐν πάσῃ σχεδὸν εὐρωπαϊκῇ αὐτῇ διεκρίθησαν ἀπὸ τῆς παλινορθώσεως διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάσεως τοῦ πνεύματός των. Εἰς τὴν ἐκκλησιαστικοπολιτικὴν ταύτην διάθεσιν περιέβαλεν αἴγλην ἐπιχάριτος ἀλλὰ σκοτεινῆς καὶ ἀσαφοῦς θρησκομανίας ἢ ἀναστροφή τοῦ κόμης πρὸς τὴν κυρίαν Κρύδνερ,¹ τὸν Βάδερ² καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον. Βραδύτερον δὲ προσετέθη καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς αὐστηρίας ἀλλὰ ψευδευλαβοῦς κοινωνίας ἐν Γενεύῃ. Οὕτω παραδοξότατα συνεφύθησαν εἰς ἕν τὰ διάφορα στοιχεῖα: πολιτικῇ, μυστικισμὸς, καλβινιστικῇ καὶ ἀνατολικῇ πρὸς τοὺς τύπους εὐλάβειας. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως καὶ ἂν κρίνῃ τις περὶ τοῦ κράματος τούτου, ἀναντίρρητον εἶνε, ὅτι ἡ εὐλάβεια, ἢ τοῦλάχιστον ἡ αὐστηρὰ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, ἦν σπουδαιότατον ἀπαιτούμενον δι' ἄνδρα θέλοντα νὰ κυβερνήσῃ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Καθότι, πλὴν τῆς γλώσσης καὶ τῶν δημο-

τικῶν θεσμῶν τῶν ἐλλήνων, ὁ κληρὸς ὑπῆρξεν ἡ συντηρητικὴ δύναμις, ἣτις ἐπὶ μακροίωνα δουλείαν προϋφύλαξε τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῆς διασπάσεως καὶ τοῦ διέθρου.

Ὁ Καποδίστριας ἦν βεβαίως κοινωνικὸς ἀνὴρ εὐαρεστότατος τοῦς τρόπους, πνευματώδης καὶ προσηνῆς, προσωπικῶς ἄμωμος, ἀπλοῦς δὲ καὶ νηφάλιος τὴν δίαιταν, καὶ ἀψογος τὸν βίον ἦν δὲ πρὸς τοῦτοις ἀκάματος ἐργάτης καὶ διπλωμάτης τέλειος. Ἐκ τῶν δύο δὲ κατηγοριῶν, ἐς ἃς διακρίνει τὸν διπλωματικὸν κόσμον ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἦτοι τῆς μεγάλης δμαδος τῶν «θηρευόντων ὕδνα καὶ μεγαλοσταύρους» καὶ τῶν ὀλίγων διπλωματῶν, οἵτινες διάθεσιν ἔχουσι νὰ ἐργασθῶσιν ἀληθῶς ὑπὲρ τῆς πολιτείας, καὶ πιστῶς τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα ἐκπληροῦντες «τιμὴν αὐτῶν λογιζόμενοι νὰ ἦνε τὰ μισητότατα πάντων πρόσωπα,» ὁ Καποδίστριας δὲν ἀνῆκε βεβαίως εἰς τοὺς πρώτους. Εἰργάζετο ἀκαμάτως, καὶ οὐδόλως εἰς ὑλικὴν ἀμοιβὴν ἀποβλέπων, οὐδενὸς δὲ ὑπολείπετο κατὰ τὴν δεξιότητα καὶ τὴν γραφικὴν εὐχέριαν. Ἀλαζῶν τις φιλοδοξία, ἣν οὐδέποτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὁ ὄχλος, κατεῖχε καὶ ἐξωογόνει αὐτόν. Ἠγάπα τὴν πατρίδα του ἂν δ' ἐσφάλη κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων, μομφῆς ἀξία εἶνε ἡ κρίσις του, οὐχὶ δὲ τὸ φρόνημά του.¹

ΠΕΡΙ ΓΙΓΑΝΤΙΑΙΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Μετάφρασις Ν. Δ. Λεβίδου.

Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου πάντοτε ὁ ἄνθρωπος ἔτρεφεν εἰδός τι σεβασμοῦ πρὸς τὰ γηραιότατα δένδρα. Καὶ οἱ μὲν ἄνθρωποι τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, εἰς οὓς πολλὰ ἐντύπωσιν ἐπροξέουν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα δένδρα, ἄτινα δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν βασιλεῖς τῶν δασῶν, συνειθίζον νὰ λατρεύωσιν αὐτὰ οἱ δὲ ἄγριοι τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἀκόμη καὶ σήμερον, ἀναρτῶσι τὰς εἰκόνας τῶν θεῶν αὐτῶν ἀπὸ τῶν κλάδων δένδρων θαυμαστῶν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ οἱ Γαλάται, κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Γαλλίας, τέλος ἐξετέλουν τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς ὑπὸ τὴν σκιὰν ἀρχαίων δρυῶν, ὅπως κατόπιν οἱ βασιλεῖς τῶν Φράγκων, οἵτινες ἦσαν ἀπλουστάτων ἡθῶν, συνειθίζον ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν νὰ δικάζωσι τοὺς ὑπηκόους.

Καὶ τί ὠραιότερον ἀληθῶς, τί μεγαλοπρεπέστερον δένδρου παλαιοῦ, ἀλλὰ καὶ πλήρους ζωῆς συγχρόνως, ὅπερ ἀνυψοῖ ὑπερφηάνως τὸν στερεὸν αὐτοῦ κορμὸν, τὸν ἐστεμμένον ὑπὲρ πυκνῶν φύλλων; Δὲν εἶναι τάχα τὸ τοιοῦτο δένδρον ἐκ τῶν ἀξιοθαυμάστων ἐργῶν τῆς φύσεως, ἐνώπιον τῶν ὁποίων τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων ἔχουσι τι τὸ ἄχαρι, τὸ ἄψυχον, τὸ προσωρινόν;

1. Μέρους δεύτερον τῆς ὑπὸ Καρόλου Μενδελσῶνος Βαρσὸβλῆ ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος. Μετάφρασις Ἀγγ. Βλάχου

1. Διάσημος διὰ τῆς θρησκομανίας καὶ θεοπληγίας αὐτῆς καταστάσα γυνὴ, πολλὰ δὲ παθοῦσα ἕνεκα τῶν προσηλυτικῶν αὐτῆς ενεργειῶν, καὶ ἀποθανοῦσα ἐξηκοντοετίῃς τὸ 1824. Σημ. τ. Μετ.

2. Ὀνομαστὸς φιλόσοφος, ἢ κάλλιον εἶπεν θεόσοφος τῆς Γερμανίας, τὴν ὀρυκτολογίαν κατ' ἀρχὰς σπουδάσας καὶ εἰς ταύτην ἀσχοληθείς, εἶτα δὲ, μεσῆλιξ ἤδη, τραπεῖς ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγεννήθη τὸ 1765, ἀπέθανε δὲ τὸ 1811. Σημ. τ. Μετ.

τῆς ἐποχῆς του τὸ περίφημον δένδρον, ὕπερ ὃ Ἡρακλῆς εἶχε φυτεύσει ἐν Ὀλυμπίᾳ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἡρακλῆς εἶναι πρόσωπον τῆς μυθικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ Πλίνιος ἤμικσε περὶ τὰ μέσα τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος, δύναται τις εὐκόλως νὰ ἐνοήσῃ τὴν ἀρχαιότητα τῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐλαίας.

Ἡ μακροβιότης τῆς δρυὸς εἶναι ἔτι μᾶλλον καταπληκτικὴ ὑπάρχουσι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ δρυὲς ἡλικίας πέντε ἢ ἕξ αἰώνων. Ἐν τινι χώρᾳ τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκειται δρυς, ἥς ἡ περίμετρος εἶναι 12 μέτρων, ἐντὸς δὲ τοῦ κορμοῦ ὑπάρχει χώρος διὰ πολλοὺς συγχρόνως ἀνθρώπους.

Ἄλλὰ καὶ ἡ καστανέα αὐξάνει τεραστίως ἐπὶ τῆς Αἴτνας π. χ. ὑψοῦτο πρὸ εἴκοσι μόλις ἐτῶν καστανέα ὑπερμεγέθους μέτρων 60, ἐκεῖ δὲ πλησίον ὑπάρχει ἔτι καὶ σήμερον ἄλλη, ἥς ἡ περίμετρος εἶναι 18 μέτρων.

Γενικῶς δὲ γιγαντιαῖα δένδρα δὲν εὐρίσκονται πολλὰ πλησίον ἀλλήλων, ὥστε τὰ ὑπάρχοντα φαίνονται πλησίον τῶν ἄλλων τοῦ αὐτοῦ γένους ὡς σπάνια καὶ ἐκπλήττουσαι ἐξαιρέσεις. Ὑπάρχει ὅμως καὶ τις χώρα, ὅπου τὰ γιγαντιαῖα δένδρα ἀποτελοῦσιν αὐτόχρημα δάσος. Ἐν τῇ Καλιφορνίᾳ δηλ. ὑπάρχουσι δάση ἐκ δένδρων ὀνομαζομένων *σεκοά* καὶ γιγαντιαίων, ὧν τινα εἶναι ὑψηλότερα καὶ 100 μέτρων. Ὁ *σεκοά*, οὗτινος ὁ καρπὸς ἔχει σχῆμα κώνου, ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς πεύκης καὶ τῆς κυπαρίσσου, ἀποτελῶν ὅμως εἶδος ἰδιαίτερον. Ἀναμφιβόλως εἶναι τὸ ὑψηλότερον δένδρον τῆς γῆς.

Τὸ περιφημότερον δὲ δάσος ἐκ *σεκοά* εἶναι τὸ τῆς Καλαβέρας. Πολλὰ δένδρα τούτου ἔχουσι περίμετρον 15 μέχρις 20 μέτρων, ὕψος δὲ 100.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐγένετο λόγος ἐν Εὐρώπῃ περὶ τοῦ ὕψους τῶν δένδρων τούτων, ὁ ἀριθμὸς 100 μέτρων ἐφάνη τόσῳ πολὺ ἀπίθανος, ὥστε ὁ σοφὸς ἄγγλος, ὅστις εἶχεν ἀνακαλύψει τὸ περίφημον ἐκεῖνο δάσος, ἀπεφάσισεν, ἵνα πείσῃ καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς συμπολίτας του, νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖθεν ἐν δένδρον εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μεταφορὰ ὀλοκλήρου δένδρου ἦν πολὺ δύσκολος, ἠρκέσθησαν νὰ μεταφέρωσι τμημὰ τι ἐκ τοῦ φλοιοῦ, δι' οὗ ἐκάλυψαν ἐν τῷ Κρυσταλλίνῳ Παλατίῳ κατασκευάσασμα κοῖλον ἐκ ξύλων 40 μέτρων ὕψους. Τὸ δὲ σχηματισθὲν κενὸν, τὸ περικαλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ φλοιοῦ, ἀπετέλεσε ὀγκώδη 40 μέτρων διαμέτρου καὶ 26 περιφερείας. Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἀξιοθαύμαστον τοῦτο ἀντικειμένον κατεστράφη ἐκ τῆς πυρκαϊῆς τῷ 1868.

Ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπάρχει ἐν τῷ δάσει τῆς Καλαβέρας τὸ δένδρον ἐκεῖνο, οὗτινος ἀφῆρσαν τὸν φλοιὸν, ἱστάμενον ζωηρὸν καὶ ὄρθιον. Ὅνο-

μάζεται δὲ *Μήτηρ τοῦ δάσους*, καὶ ἔχει ὕψος 140 μέτρων περίπου.

Περὶ τὴν βᾶσιν ἐνὸς τῶν δένδρων τούτων κατασκευάσθη ἐντὸς τοῦ κορμοῦ *κίσκι*, ὅπου δεκαῆξ ἄνθρωποι δύνανται νὰ χορεύωσι *καδριλλίαν* μετὰ πολλῆς ἀνέσεως.

Τὸ δάσος τῆς Καλαβέρας ἐκνήρυχθη Ἑθνικῶν, φύλαξ δὲ φροντίζει περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ. Ὅπως δὲ ἐν Ἑλβετίᾳ λίθοι τινὲς θεωροῦνται σήμερον ὡς ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους, καὶ δικαίως, διότι τὰ ἔργα ταῦτα τῆς φύσεως σχετίζονται πρὸς τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν τῆς χώρας, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ γιγαντιαῖα ἐκεῖνα δένδρα ἐν τῇ Καλιφορνίᾳ θεωροῦνται ἰδιοκτησία τοῦ Δημοσίου.

Δένδρα τινὰ τοῦ δάσους τῆς Καλαβέρας ἐπυρπολήθησαν ὀλοσχερῶς ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἄλλα πάλιν κατέπεσαν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας. Ἐντὸς δὲ ἐνὸς τοιούτου κορμοῦ πεσόντος δύναται τις νὰ προχωρήσῃ ἔφιππος εἰς διάστημα τριάκοντα μέτρων. Ἄλλο δένδρον καταπεσὸν εὐρέθη ὕψους 450 ποδῶν, ἥτοι περίπου 140 μέτρων, ἰσοδυναμοῦντων πρὸς τὸ ὕψος μὲ τὸ ὀκταπλάσιον μεγάλης οἰκίας ἐκ πέντε ὀροφῶν. Ἄλλο πάλιν, οὗτινος ὁ κορμὸς ἀπεγυμνώθη τοῦ φλοιοῦ, ἔχει περὶ τὴν βᾶσιν διάμετρον 32 ποδῶν, καὶ τινα τέλος εἶναι ὕψους 300 καὶ 315 ποδῶν. Πέριξ δὲ τῶν μεγάλων τούτων *σεκοά* φύονται πάντα τὰ εἶδη τοῦ αὐτοῦ γένους, πεύκη, ἐλάτη, κέδρος, κυπαρίσσοι κλπ., πάντα ἐπίσης γιγαντιαῖα.

Ἡ ἐντύπωσις ὅμως, ἣν γεννᾷ τὸ δάσος, δὲν εἶναι οἶαν νομίζει τις αὐτὴν, διότι αἱ διαστάσεις τῶν δένδρων εἶναι ἀνάλογοι. Ἡ παχύτης π. χ. τοῦ κορμοῦ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὕψος αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ ἐν τῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Ῥώμῃ δὲν ἐκπλήττεται τις ὡς ἐκ τῶν διαστάσεων τοῦ οἰκοδομήματος καὶ ὡς ἐκ τοῦ πάχους τῶν στηλῶν, διότι τὸ ὕψος τῶν θόλων εἶναι ἀνάλογον.

Διὰ τῆς ἐξετάσεως τῶν στρωμάτων τοῦ ξύλου τῶν *σεκοά* ἐβεβαιώθη, ὅτι ἡ ἡλικία αὐτῶν εἶναι ἀνωτέρα τῶν 3,000 ἢ 4,000 ἐτῶν. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς δένδρα ἔτι ἀρχαιότερα.

Τὸ πρεσβύτερον τῶν σημερινῶν δένδρων εἶναι, ὡς πιστεύεται, ἡ περίφημος κυπαρίσσοις, ἡ ὀνομαζομένη *Νὸξ τεθλιμμένη*, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βέρα-Κροῦζ ἐν Μεξικῷ. Ὁ κορμὸς αὐτῆς ἔχει 36 μέτρων περίμετρον, ἐπειδὴ δὲ αὐξάνει πολὺ βραδέως, σοφὸς τις παραδέχεται, ὅτι ἔχει ἡλικίαν περίπου 6,000 ἐτῶν. Ὁ φυσιολόγος οὗτος, ὅπως καὶ ὁ ἀρχαῖος Πλίνιος, νομίζει, ὅτι ἡ ζωὴ τῶν δένδρων δὲν ἔχει ὅρια ὅτι δὲν παύει, εἰμὴ ὅταν ἡ γῆ παύσῃ νὰ τρέφῃ τὰς ρίζας, ἢ τυχαῖον συμβᾶν καταστρέψῃ τὴν ζωὴν τοῦ δένδρου.